

נגמרה), ומכאן שהחולב נתון לפיקוח „מלמעלה“ (המשרד משוכן בקומה שניה) ויש להניח שהדבר מכניסו למתח עבודה והקפדת-יתר.

נרשמת גם כמות החלב היומית שכל חולב חלב. בעתיד — חושבים לשלם את שכר העבודה בהתאם לכמות החלב שהחולב משיג מקבוצת הפרות שלו. זה יהיה המודד היחידי לתשלום השכר ורמתו, והדבר ידרבן את החולב להתיחס לרמת החליבה כלחלק בלתי נפרד מהכנסתו. זה מעין שידוד מערכות „קטן“ בכל מה שידוע לנו על תשלום השכר לעובדים בענף הבקר.

בבעלות החווה מחלבה אשר מעבדת את התוצרת ומוכרת אותה באמצעות 48 חנויות שרשרת, שגם הן בבעלות החווה.

כפי שרואים, העסק הוא גדול מאוד ועל אף גודלו, שורר בו סדר ורק כך אפשר להצליח בעסקים.

סולי דורון

קב' מגן

גורמי הצלחה בעדר-החלב הקליפורני

פרים הוא בלתי מוגבל ובאפשרותו של כל בוקר להזמין את זירמת הפר הנראה לו ביותר. ההזרעה, ברובה, מבוצעת בזירמה קפואה.

השקעות יסוד ומבנים. הדעה הרווחת בין הבוקרים בקליפורניה היא שיש להימנע מהסתבך בהשקעות גדולות אשר יכבידו על כלכלת הענף. בשטח זה, חוואי קליפ. הינם קיצוניים ביותר. רוב העדרים מוחזקים בקוראליים. חלקם עם

חליבה ברפת עמדות — עדיין מקובלת מאוד בקליפורניה

על כל פרה. ראינו סיכומי תנובות של פרות בעלות תנובות גבוהות מאוד והן הושגו בשתי חליבות ביממה. הפקות הרב והיעיל איננו רק נחלת הכרססת במזכירות אלא גם בעבודה — בשדה. כל חולב יש לו קבוצת הפרות הקבוצה שלו וטיב החליבה שלו עשוי להגדיל את משכורתו. לטענת רבים מבין אנשי המקצוע, דלקות עטין הן פועל-יוצא של חליבה לא טובה וככול שהחולב הוא בעל מקצוע טוב יותר, וקפדן — מספר הדלקות יורד למינימום או שבכלל אין דלקות. מסתמכים על בדיקות ה-C.M.T. אשר נעשות פעם בחודש. תגובה שלילית של פרה מוכה את החולב בהטבה. באופן כזה מעודדים את החולבים להקפיד על החליבה הנכונה. במשרד ראינו מכונה שרושמת על גראף (עקומה) את הזמן בו מרכיב החולב את המכונה על העטין וכמה זמן עובר עד לתחילת זרימת החלב. (כך הם בודקים אם ה„הכנה“ היתה טובה ומתי

בקליפורניה מבדילים בשני טיפוסים של עדרים — עדר טהור-הגזע ועדר מסחרי. בעדר המסחרי מחזיקים פרות טהורות-גזע ומעורבות גם יחד.

גודל העדר בדרך כלל בין 150 ל-500 פרה; אם כי ישנם גם עדרים גדולים יותר. המבקר במשקי החלב מתרשם מהמצב הגופני הטוב של הפרות. ממבנה העטין היפה והתנובות הגבוהות. אנחנו, שהגענו להישגים רציניים בענף החלב, היינו שרויים לפעמים ברגשי נחיתות ותהינו — איך ובכוח מה הגיעו הם למה שהגיעו. נראה לי שהדבר מוסבר בצירוף מוצלח של ארבעה גורמי יסוד: טיפוח תכליתי, מדיניות השקעות נכונה, הזנה רציונאלית ועבודה מקצועית ברמה גבוהה.

טיפוח

בעיות הטיפוח מוצאות את פתרונן על בסיס רחב של כלל מדיניות ארה"ב. משרד החקלאות מפרסם כל שנה סיכומים על כל הפרים שעבדו אותה שנה ובהתאם לכך בוחרים אגודות ההזרעה והבוקרים את המתאים להם ביותר. המבחר של

תפריט המזון הגס מתבסס על שחת אספסת, הניתנת בכמות של 10–12 ק"ג לראש ליום ועל תחמיץ תירס. את השחת מגישים בצורות שונות: שחת ארוכה בחבילות, או מקוצצת ומעורבת במור לאסה, או בצורת קוביות קטנות.

את השחת קונים ואין מגדלים אותה במשקי החלב. את התירס לתחמיץ מגדלים בהתאם לשטח הקרקע העומד לרשות הבוקר. אין משקי עים השקעות רבות במבנים לתחמיץ; לרוב מס' תפקים בבור, חפור באדמה. בחלק מהמשקים אין מוצאים לנחוך לכסות את ערימת התחמיץ שמערימים על פני הקרקע ומצפים אותה בשכבת מולאסה.

בסיכום: גם כאן שיטות פשוטות ונוחות לביצוע.

עבודה וניהול

מנהל העדר או ה־Herdsmen, תפקידו דומה לרכז הענף אצלנו. הוא מארגן את העבודה, אחראי לביצוע החליבה ולהזנת הפרות. במקרים רבים הוא גם דואג לטיפול בבני-הבקר הרכים. בתחומי אחריותו — גם בריאות העדר, ההזרעות וההמלטות. בעדרים שאינם גדולים מאוד, הוא גם מנהל את הרישום. אין ההארדסמן משתלב

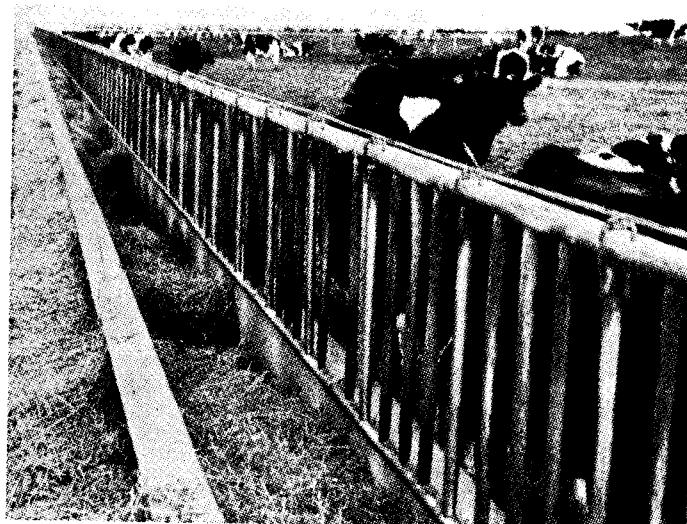
סככות-מגן (שמש וגשם), אולם חלק גדול אף בלי זה. קוראלים אלה הינם פשוטים ביותר: גדר היקפית עם איבוס למזון גס; ברוב המשקים מגישים את המזון המרוכז במכון החליבה בלבד. אין מרבים בריצוף החצרות פרט לרצועה של בטון לאורך האיבוסים. במשקים רבים מוצאים תלוליות אדמה בתוך הקוראלים, עליהן רובצות הפרות בעונת הגשמים.

בתנאי אקלים קיצוניים למדי בקיץ ובשיעורי גשם של 300–600 מ"מ משכנים את העדרים בקוראלים ואף מגיעים לתנובות חלב גבוהות. ובכך משיגים כמה יתרונות: השקעות נמוכות במבנים, הקלה בעבודה (אין צורך בריפוד) ונוחות בהאבסה.

במשקים רבים נחלבות הפרות גם כיום במבנים ישנים, בהם עומדות הפרות „זנב אל זנב". החלב זורם ישר למיכל הקירור. וגם כאן בולט החיסכון בהשקעה (אין צורך במכון חליבה יקר). יש לציין שאחזקת משק המכונות היא ברמה גבוהה ביותר.

הזנה

בעיות ההזנה נפתרות כאן בצורה פשוטה וקלה וזה — במידה רבה בזכות תנאי היסוד שבהם קשה יהיה לנו להתחרות.

איבוס בקוראל עם גדר כליאה לשעת הארוחה

פיזור מולאסה על פני ערימת תחמיץ תירס

בשיקולים שונים ובהכרעות הנוגעות לפרה. פרטים אלה כוללים את תוצאות בדיקת העטין הקליפורנית, סיכום תנובת הפרה עד התאריך הנקוב, תנובה משוערת עד גמר התחלובה, תנודות מתחלובות קודמות ועוד פרטים. הכל על אותו כרטיס.

ללא מכשיר עזר זה לא היה ההארדסמן מסוגל להשתלט על ניהול העדר. ההארדסמן הינו לרוב בעל-מקצוע ברמה גבוהה ולעתים קרובות בוגר קולאג' חקלאי. נהירים לו דרכי טיפול רפואי ורק במקרים מיוחדים הוא נזקק לוואטרינאר.

בעבודה השיגריתית וכל זמנו מוקדש לניהול והשגחה.

תשומת ליבו ניתנת לכל פרה בודדת. קיימת הכרה שהפרה הבודדת היא הבסיס של העדר והזנחה עלולה לחבל במצב הענף כולו. הרישום שמנהלים נותן אפשרות לדעת בכל עת את כל הדרוש על כל פרה בודדת.

בפעולה זו נעזר ההארדסמן במידה רבה ע"י המנגנון של ביקורת התנובה החודשית שמגיש לו, בנוסף על הפרטים השיגרתיים (תוך שבועיים לאחר הביקורת) הרבה פרטים המקילים עליו

מנהל העדר (הארדסמן) בחדר עבודתו

1. אירגון עבודה יעיל, עבודה קבועה לעובדים קבועים;
2. שיטות פשוטות ויעילות בהזנה (שחת ותחמיץ);
3. השקעות מינימאליות במיבנים, ללא פגיעה בבריאות העדר;
4. מיכון מאקסימאלי;
5. מכשירי עזר, כמו כרטיסי ביקורת חלב, המכילים פרטים מרובים וחיוניים; שיטות רישום פשוטות ויעילות.
6. טיפוח בעל מסורת של עשרות שנים. וזהו המסקנה החשובה שאני מסיק מתוך הסתכלות בעדר הקליפורני: כדי להבטיח הצלחה יש לשים את הדגש על טיפול נאות והשגחה על כל פרה בודדת ולא לראות רק את העדר כיחידה גדולה. ויהי גודל העדר כפי שיהיה. שמחה ירדיה קיבוץ סעד

העובדים עוסקים כל אחד במקצועו ואינם מתחלפים, פרט ליום המנוחה. החולבים חולבים, והמאביסים מאביסים. דבר זה מבטיח קביעות בחליבה ומשפר את רמתה. ההספק בהאבסה הוא גבוה; הודות לפשטות הסידורים יכול עובד אחד להאביס למעלה מ-1000 ראש. עוד עובד נוסף או שניים (בהתאם לגודל העדר) מטפל באחזקה, ניקוי ושונות. על עדר של כ-500 פרות עובדים שבעה-שמונה אנשים המשתלטים על כל התפקידים.

בדברי אלה אני מנסה למסור את עיקרי הניהול והארגון ובעצם איני אלא מסכם בקיצור את הנושאים שעליהם מדובר בהרחבה במקום אחר בחוברת זו.

ברצוני לציין בסיכום 6 נקודות אשר קובעות לדעתי את הצלחת העדרים בקליפורניה:

רשמי סיור בוויסקונסין

מובן מאליו, שביקור קצר כזה איננו מאפשר ניתוח מעמיק יותר.

על מדינת ויסקונסין

ויסקונסין היא אחת המדינות הצפוניות ביותר של ארה"ב, היא נמצאת באיזור האגמים הגדולים, צפונה מהמרכז העירוני העצום של שיקאגו. הארץ היא יפה להפליא, גבעות, שטחי מרעה טבעי, אלפי אגמים — ולא הופתענו לשמוע שענף התיירות תופס את המקום השני (אחרי החקלאות) בכלכלת המדינה. האקלים שלה שונה מאוד מזה של קליפורניה (ששם העונות דומות לאלה שלנו): החורף מתחיל באוקטובר ונמשך עד מאי, ברוב החדשים האלה יורדת הטמפרטורה מתחת ל-0° ובעיצומו של החורף אף מגיעה למינוס 30°C ופחות מזה. עונת הצמיחה הינה קצרה, 5—6 חדשים, וגשמים יורדים גם בימי הקיץ (בחורף, כמובן, שלג). ברור, שלאקלים זה יש השפעה מכרעת לגבי כל ענפי החקלאות. בענף הרפת — קובע החורף החמור במידה רבה את צורת השיכון, המימשק, את ההזנה, ואף משפיע על צוות העובדים.

את הסיור שלנו בארה"ב תיכננו מראש בקליפורניה בלבד, בשל התנאים המיוחדים שלה, שהם מאפשרים במידה רבה השוואה עם תנאי הארץ והסקת מסקנות בהתאם. אך במשך שהותנו שם התגבש אצל כמה חברים מן הקבוצה הרצון לבקר — ולו ביקור חטוף — בוויסקונסין, אותה מדינה, שהיא היצרן מס' 1 של חלב ותוצריו בארה"ב כולה. במדינה זו היו ב-1966 כ-2 מיליון פרות-חלב (כ-15% מכל הפרות בארה"ב). ייצור החלב הכולל היה 8600 מיליון ליטר, ושיווק החלב ותוצריו הכניס לאיכרים (1965) 654 מיליון דולר, ועוד 180 מיליון דולר קיבלו ממכירת בקר — כך שענף הרפת תרם 834 מיליון דולר או 66% מכלל ההכנסה מחקלאות במדינה זו, בה החקלאות מהווה את הענף העיקרי.

לכן, התקשרנו עם המחלקה לענף הבקר של אוניברסיטת ויסקונסין, והיא העמידה לרשותנו את אחד הפרופסורים הצעירים שלה, שהכין עבורנו תכנית סיור אינטנסיבי בן-יומיים ואף הדריך אותנו בימים אלה. אנסה למסור בקיצור מקצת תיאורים ורשמים על מה שראינו ושמענו.